

KOMISJA DO SPRAW WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

FORMACJA DO KAPŁAŃSTWA
W KOŚCIELE PŁOCKIM

DZIEDZICTWO

ZNAKI CZASU I WYZWANIA – *Nowy kontekst formacji i charakterystyka kandydatów*

GLÓWNE KIERUNKI FORMACJI SEMINARIJNEJ – *Formacja ludzka – Formacja duchowa – Formacja intelektualna – Formacja duszpasterska*

ZARZADZANIA I POSTULATY – *W trosce o powołania – Formacja seminaryjna – nowe wyzwania – Wskazania dotyczące współpracy z innymi uczelniami*

WSTĘP

Nowe okoliczności

1. W 800-letniej tradycji płockiego życia synodalnego często podejmowano z palącą troską sprawę przygotowania kandydatów do kapłaństwa, ich kwalifikacji i form kształcenia. XLIII Synod Płocki stanowi zatem dobrą sposobność do podjęcia analogicznej refleksji i wiążących decyzji w tej kwestii na początku III tysiąclecia. Od zakończenia ostatniego Synodu Diecezjalnego pojawiły się w tym zakresie nowe zjawiska i problemy, które wymagają świeżego spojrzenia i oceny. Kościół powszechny został w tym czasie obdarowany nauczaniem i świadectwem życia kapłańskiego wybitnych papieży: św. Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka. Synod Biskupów w roku 1990 podjął zagadnienie formacji kapłanów w kontekście dzisiejszych czasów, mając na celu dopełnienie nauczania Soboru na ten temat oraz nadanie mu większej skuteczności w dzisiejszym świecie. Na tej podstawie św. Jan Paweł ogłosił w 1992 roku posynodalną adhortację apostołską *Pastores dabo vobis*. Nie bez znaczenia dla refleksji synodalnej są wskazania Kongregacji do Spraw Wychowania Katolickiego, dotyczące przygotowania wychowawców seminaryjnych (1993), okresu propedeutycznego (1998) oraz kryteriów rozeznawania powołania w odniesieniu do niektórych kandydatów (2010).

Zasady formacji kapłańskiej w Polsce

2. Również Kościół w naszej Ojczyźnie podjął refleksję nad problematyką formacji do kapłaństwa. Jej owoce zostały zawarte w „Zasadach formacji kapłańskiej w Polsce” (1999). Otrzymaliśmy w ten sposób konkretne wskazania, dotyczące formacji: ludzkiej, duchowej, intelektualnej, pastoralnej oraz nowy program studiów (*ratio studiorum*). W niniejszym dokumencie przypominamy szlachetne dziedzictwo kształcenia kapłanów w Kościele Płockim, zastanawiamy się nad aktualnymi znakami czasu i wyzwaniami oraz dajemy wskazówki i zobowiązania, dotyczące ważnej i delikatnej dziedziny pielęgnowania, kształcenia i formowania powołań kapłańskich.

DZIEDZICTWO

Powstanie Seminarium diecezjalnego

3. Wyższe Seminarium Duchowne w Płocku jest spadkobiercą bogatej historii i tradycji. Jego korzenie sięgają drugiej połowy XVI wieku, czyli epoki Soboru Trydenckiego. Soborowe zobowiązanie do tworzenia seminariów diecezjalnych zostało podjęte przez biskupa płockiego Andrzeja Noskowskiego, a sfinalizowane przez biskupa Wojciecha Baranowskiego, który 9 września 1594 roku wydał dekret erygujący Seminarium Duchowne dla Diecezji Płockiej w Pułtusk. Miasto to zostało wybrane na siedzibę Seminarium głównie dlatego, że właśnie tam rezydowali ówcześni pasterze Diecezji i tam również znajdowały się stosowne gmachy. Seminarium było utrzymywane z podatków nałożonych na duchowieństwo oraz z dochodów pochodzących z posiadłości biskupich. Pod kierunkiem pułtuskich jezuitów kształciło się w nim najpierw 12, a później 15 kleryków. Od 1732 roku profesorami byli przeważnie kanonicy kapituły kolegiackiej. Seminarium w Pułtusk istniało do 1865 roku. Część alumnów i profesorów z powodu zaangażowania w powstanie styczniowe była represjonowana przez władze carskie. Pojawiły się też znaczne problemy z utrzymaniem uczelni. Dlatego Biskup Wincenty Chościak-Popiel zdecydował się rozwiązać Seminarium pułtuskie, a alumnów i profesorów wcielił do istniejącego od 1710 roku Seminarium płockiego.

Seminarium w Płocku

4. Powstanie Seminarium w Płocku zawdzięczamy dwom biskupom: pochodzącemu z Diecezji Płockiej sufraganiowi chełmińskiemu Sewerynowi Kazimierzowi Szczuce oraz Biskupowi Płockiemu Ludwikowi Załuskiemu. Pierwszy z nich przyczynił się do uposażenia księży misjonarzy, którym powierzono zadanie prowadzenia Seminarium, drugi dał środki na jego utrzymanie. Pierwotną siedzibą Seminarium w Płocku był Dom pod Trąbami, a następną dawne Opactwo Benedyktynskie. Wskutek kasaty zakonów, na mocy ukazu carskiego z 1864 roku, budynek pobenedyktynski został zabrany przez władze carskie, a na nowe miejsce dla Seminarium wyznaczono klasztor usuniętych z Płocka franciszkanów reformatów. Od 1860 roku nauka w Seminarium trwała pięć lat. Pierwszy rok był nazywany kursem przygotowawczym (*cursus praeparatorius*), drugi obejmował naukę przedmiotów filozoficznych, kolejne zaś trzy lata były poświęcone studiom

teologicznym. Kurs przygotowawczy miał na celu uzupełnienie wiedzy z zakresu szkoły średniej, jak również rozeznanie przymiotów intelektualnych i moralnych kandydatów do kapłaństwa.

Najważniejsze karty z dziejów przedwojennego Seminarium

5. W 1901 roku rektorem Seminarium został ks. Antoni Julian Nowowiejski. Pod jego zarządkiem Seminarium plockie stało się placówką wzorcową dla innych ośrodków tego typu w Polsce. W 1913 roku, już jako Biskup Płocki, Nowowiejski powołał do istnienia trzyletnie liceum – odpowiednik gimnazjum publicznego. W 1916 roku wydłużono czas nauki w liceum do czterech lat, a w 1923 roku do pięciu. W 1926 roku szkoła otrzymała nazwę Gimnazjum Męskie św. Stanisława Kostki przy Seminarium Duchownym w Płocku. Od tamtego czasu aż do końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku obie te instytucje istniały obok siebie i żyły w symbiozie. W 1910 roku, z okazji 200-lecia powstania plockiego Seminarium, św. Pius X wyróżnił je przywilejem nadawania stopnia bakalaureatu, Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej zaś w 1925 roku przyznała mu status uczelni wyższej. W trakcie I wojny światowej Biskup Nowowiejski dokonał znaczącej rozbudowy gmachów seminaryjnych. W 1925 roku rozpoczęto wznoszenie gmachu biblioteki seminaryjnej. W 1926 roku znalazł się w niej bezcenny księgozbiór katedralny. Biskup Nowowiejski troszczył się również o kondycję zdrowotną i wypoczynek profesorów i alumnów. To on był inicjatorem wybudowania domu w Brwilnie, zwanego „Antoniówką”. Tuż przed wybuchem wojny w Seminarium wykładało 15 profesorów, z których sześciu posiadało stopień doktora. Do grona profesorskiego należeli m.in.: wybitni historycy – ks. Mieczysław Żywczyński i ks. Józef Umiński, liturgista – ks. Józef Michalak, muzykolog i kompozytor – ks. Kazimierz Starościński.

Hekatomba II wojny światowej

6. 9 grudnia 1939 roku Niemcy zajęli gmachy seminaryjne, z których usunięto dotychczasowych mieszkańców. Zamordowani zostali: Arcybiskup Antoni Julian Nowowiejski, Biskup Leon Wetmański, rektor Seminarium ks. Feliks Klimkiewicz, wicerektor – ks. Tadeusz Dublewski, kilku innych profesorów oraz trzej alumni: Alfons Pełowski, Stanisław Jaworski i Tadeusz Malinowski. Zagrabiono bądź zniszczono bezcenne archiwalia i księgozbiór biblioteczny, zdewastowano gmachy i sprofanowano kaplice. Okres wojny był dla większości kleryków czasem tułaczki i rozproszenia po całym kraju. Studiowali oni między innymi w Sandomierzu, Ołtarzewie i Kielcach.

Prześladowania komunistyczne

7. W latach PRL-u Seminarium było nieustannie nękanie przez władze państwowe, które pod różnymi pozorami ograniczały jego pracę i oddziaływanie. Już w kwietniu 1945 roku podjęto próbę konfiskaty „Antoniówki”. Księża i świeccy ofiarodawcy byli szykanowani za zbiórki na rzecz Seminarium. Podejmowano próby złamania profesorów i kleryków. Wielu z nich zapisało się jako niezłomni obrońcy Kościoła Plockiego. Należeli do nich między innymi rektorzy Seminarium – ks. Wacław Jezusek i ks. Marcei Molski, wicerektor – ks. Konrad Gąsiorowski. Szczególnej próbie byli poddawani alumni, których powoływano do służby wojskowej. Paradoksalnie, po jej odbyciu wracali najczęściej umocnieni w swoim powołaniu.

Źródła mocy

8. Wzorem dla księży i alumnów w tych trudnych latach była postawa kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Tysiąclecia. W wierności powołaniu umacniały także: Nowenna Narodu Polskiego i obchody Millenium Chrztu Polski, w tym uroczystości w Płocku w listopadzie 1966 roku, a przede wszystkim Sobór Watykański II. Przełomowym momentem był wybór kardynała Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Wiele powołań zrodziło się i zostało ukształtowanych przez jego świadectwo świętości. Podczas wizyty w Płocku w 1991 roku, do której wspólnota WSD przygotowywała się duchowo przez wiele miesięcy, Papież modlił się przed seminaryjnym pomnikiem Arcybiskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego. Przygotowując się do tej wizyty, głównie dzięki staraniom ówczesnego rektora Biskupa Andrzeja Suskiego, odnowiono gmachy seminaryjne oraz wymieniono wyposażenie.

Po upadku komunizmu

9. XLII Synod Płocki (1987-1991), w którego prace z zaangażowaniem włączyli się księża profesorowie oraz przedstawiciele alumnów, podjął próbę wskazania dróg Kościoła Plockiego po upadku systemu komunistycznego. Synod, zamknięty przez św. Jana Pawła II, poświęcił przygotowaniu do kapłaństwa rozdział I drugiej księgi swoich statutów. Zwrócił on przede wszystkim uwagę na konieczność troski o dzieło powołań kapłańskich, wskazując różnorodne formy duszpasterstwa powołań w parafiach oraz ustanawiając diecezjalne dzieło powołań kapłańskich, pod przewodnictwem referenta diecezjalnego. Synod podkreślił również znaczenie Niższego Seminarium Duchownego w dziele kształtowania powołań kapłańskich, wezwał proboszczów parafii pochodzenia alumnów do wychowawczej współpracy z moderatorami seminaryjnymi oraz zobowiązał kapłanów i świeckich do wspierania Seminarium, uwypuklając w tym dziele rolę dekanalnych rzeczników seminaryjnych.

Afilacja do UKSW

10. W 2002 roku plocka *Alma Mater* została afiliowana do Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Dzięki włączeniu w struktury uniwersyteckie klerycy uzyskują dyplom magistra teologii i mogą korzystać z przywilejów, przysługujących studentom.

Współpraca z wyższymi uczelniami

11. W roku 2000 została podpisana umowa o współpracy z Wyższą Szkołą Humanistyczną w Pułtusku. Dzięki staraniom ks. rektora Ireneusza Mroczkowskiego Seminarium zostało włączone we wspólne działania szkół wyższych na terenie Płocka. Zrodziła się wtedy również inicjatywa powołania kolegium rektorów uczelni plockich. Owocem tej działalności było

organizowanie wspólnych sympozjów naukowych oraz zintegrowanie innych działań szkół wyższych na rzecz miasta. Godną podkreślenia była też inicjatywa pod nazwą „Ludzie kultury w posłudze myślenia i odpowiedzialności”, w której ramach odbyło się 21 spotkań ludzi kultury i nauki Płocka.

Rocznice Alma Mater

12. Za rektoratu ks. Romualda Jaworskiego dziedzictwo seminaryjne zostało przypomniane w ramach obchodów 400. rocznicy powstania w Diecezji Seminarium w Pułtusku. Tam również odbyły się główne uroczystości, a wśród zaproszonych gości znalazł się kard. Józef Glemp, Prymas Polski oraz wielu biskupów i przedstawicieli nauki polskiej. Podobna uroczystość została zorganizowana w 2010 roku przez ks. rektora Mirosława Koska z okazji Jubileuszu trzechsetlecia Seminarium w Płocku.

Różne formy zaangażowania

13. Dziedzictwo WSD obejmuje również bogatą działalność naukową i organizacyjną. W Seminarium odbyło się między innymi 37 dorocznych sympozjów naukowych, których inicjatorem był ks. Tadeusz Rutowski, rektor seminarium w latach 1974-1984. Działa kilka kół kleryckich, niektóre z nich, takie jak Koło Miłosierdzia czy Koło Misyjne, od 1918 roku. Wydawane są także pisma kleryckie: „SursumCorda”, „Misyjny Szlak” oraz „Życ Liturgia”.

Soborowe Studium Teologiczno-Pastoralne

14. W dniu 6 kwietnia 1972 roku, z inicjatywy ks. Czesława Rychlickiego, na terenie Seminarium Biskup Płocki Bogdan Sikorski erygował Soborowe Studium Teologiczno-Pastoralne dla Kapłanów Diecezji Płockiej. Studium zostało uznane przez władze ówczesnej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (od roku 1999 Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego) jako Punkt Konsultacyjny w Płocku Wydziału Teologicznego ATK. Ze względu na reorganizację szkolnictwa wyższego, dnia 22 października 2009 roku Senat UKSW podjął uchwałę o likwidacji Punktu Konsultacyjnego UKSW w Płocku i jednoczesnym powołaniu – w jego miejsce – Ośrodka Naukowo-Badawczego UKSW z siedzibą w Płocku. W ciągu ponad czterdziestu lat istnienia Punktu Konsultacyjnego, a obecnie Ośrodka Naukowo-Dydaktycznego UKSW w Płocku, kanoniczny licencjat w zakresie teologii praktycznej uzyskało kilkuset księży Diecezji Płockiej oraz kilkunastu kapłanów z innych diecezji i zgromadzeń zakonnych. Dnia 28 maja 1984 roku biskup Bogdan Sikorski powołał Sekcję dla Katolików Świeckich Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego Diecezji Płockiej, w ramach której działalność dydaktyczną i formacyjną prowadził Instytut Wyższej Kultury Religijnej w Płocku. W ciągu 9 lat działalności Instytutu dyplomy jego ukończenia uzyskało ponad 600 osób. Z kolei Biskup Płocki Zygmunt Kamiński, w trosce o kształcenie katechetów, dnia 8 września 1993 roku utworzył Kolegium Teologiczne Diecezji Płockiej. Jego dyrektorem został ks. Romuald Jaworski. Opiekę merytoryczną i dydaktyczną nad Kolegium podjął Wydział Teologiczny ATK/UKSW. W związku z wejściem w życie znowelizowanej ustawy „Karta Nauczyciela” oraz potrzebą uporządkowania różnych typów kształcenia katechetów i umożliwienia im zdobycia tytułu zawodowego licencjata, z dniem 15 września 2000 roku działalność Kolegium została zawieszona. W porozumieniu z władzami Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego Biskup Płocki Stanisław Wielgus zdecydował, że wyższe studia teologiczne dla osób świeckich i zakonnych, zarówno zawodowe, jak i magisterskie oraz podyplomowe, będą prowadzone w ramach Sekcji dla Katolików Świeckich Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego Diecezji Płockiej, stanowiącego Punkt Konsultacyjny UKSW. Sekcja dla Katolików Świeckich zakończyła swoją działalność w roku 2010. Liczba absolwentów płockiego Kolegium Teologicznego oraz absolwentów wyższych teologicznych studiów zawodowych prowadzonych w Płocku wynosi blisko 400 osób. Natomiast jednolite oraz uzupełniające teologiczne studia magisterskie ukończyło w Płocku w sumie ponad 300 osób. Kolejni dyrektorzy Studium Teologiczno-Pastoralnego Diecezji Płockiej w jego 43-letniej historii to: ks. Czesław Rychlicki, ks. Daniel Brzeziński, ks. Mirosław Milewski, ks. Bogusław Daniel Kwiatkowski, ks. Dariusz Piskorski.

ZNAKI CZASU I WYZWANIA

Nowy kontekst formacji i charakterystyka kandydatów

Spadek liczby kandydatów

15. W ostatnich latach maleje liczba kandydatów do kapłaństwa w Diecezji Płockiej. Pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku liczba kleryków w Seminarium wynosiła około 170, później spadła ona do 120, a obecnie do 50. Można wskazać kilka przyczyn tego stanu rzeczy: w Polsce nastąpiły negatywne zmiany demograficzne; upowszechnia się konsumpcyjny styl życia; odszedł do domu Ojca św. Jan Paweł II; mieliśmy w ostatnich latach do czynienia ze skwapliwie nagłaśnianymi przez media bolesnymi skandalami w Kościele; w wyniku reformy administracyjnej Kościoła w Polsce w 1992 roku zmieniły się granice Diecezji – uznawane za bogate w powołania kapłańskie dekanaty: krasnosielski, różański i chorzelski znalazły się w diecezji łomżyńskiej.

Próba charakterystyki środowiskowej współczesnych kandydatów do kapłaństwa w Diecezji Płockiej

16. Nowością w stosunku do lat ubiegłych jest to, że kandydaci do kapłaństwa wywodzą się coraz częściej z parafii miejskich. Obserwuje się także, że znaczna część kandydatów do święceń ma niewielką liczbę rodzeństwa, najczęściej tylko brata lub siostrę. Większa niż dawniej liczba kandydatów wywodzi się z rodzin dotkniętych ranami współczesności: rozbitych, niepełnych, z problemami alkoholowymi. Zwiększa się natomiast liczba kandydatów pochodzących z rodzin, gdzie rodzice mają średnie lub wyższe wykształcenie. Kandydaci najczęściej są absolwentami liceów ogólnokształcących, rzadziej

techników. Środowiska formacyjne, w którym rodzą się powołanie do kapłaństwa, to najczęściej grupy ministrantów i lektorów oraz ruchy związane z różnego rodzaju duszpasterstwem młodzieży. Spada odsetek kandydatów wywodzących się z Ruchu Światło-Życie, pojawiają się za to coraz częściej kandydaci związani z Ruchem Rodzin Nazaretańskich oraz z powstałą w Diecezji Płockiej wspólnoty Wojsko Gedeona. Coraz częściej do Seminarium zgłaszają się młodzi ludzie, którzy mają za sobą doświadczenie studiów świeckich lub pracy zawodowej. Kandydaci w znacznym stopniu są inspirowani kulturą masową, zauważalne są braki wiedzy z zakresu literatury, historii oraz znajomości światowego i ojczystego dziedzictwa kulturowego.

Rok propedeutyczny

17. Uwzględniając powyższy kontekst, Biskup Płocki Piotr Libera w 2010 roku, idąc za wskazaniem Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski, podjął decyzję o ustanowieniu w ramach WSD roku propedeutycznego. Główną ręką wprowadzenia *propedeuticum* widzi się w rozdzwieku między kulturą współczesną a wymogami posługi kapłańskiej, skupionej na relacji z Jezusem Chrystusem i Jego misji w świecie. Okres propedeutyczny ma służyć uzupełnieniu braków w formacji ludzkiej i duchowej kandydatów, a także rozpoznaniu i rozwinięciu takich przymiotów, jak szczerowość intencji, wystarczająca dojrzałość, wiedza z zakresu nauki wiary, znajomość metod modlitwy i zwyczajów, zgodnych z tradycją chrześcijańską, wysoka kultura. Zakłada się przy tym, że lepsze owoce wychowawcze przynosi bardziej zindywidualizowane podejście do młodego człowieka, powołanego przez Jezusa Chrystusa do służby w kapłaństwie, oraz „rzucanie ziaren formacji” w ramach małej wspólnoty: razem modlącej się, razem wzrastającej w człowieczeństwie, razem korygującej się i razem zmierzającej do kapłaństwa.

GLÓWNE KIERUNKI FORMACJI SEMINARYJNEJ

Formacja ludzka

Cele formacji ludzkiej

18. Bez osiągnięcia dojrzałego człowieczeństwa nie może być mowy o dojrzałym chrześcijaństwie i kapłaństwie. Formacja ludzka w Seminarium ma prowadzić młodego człowieka do dojrzałości osobowościowej (dojrzałe życie uczuciowe, pogłębione relacje międzypersonalne, znajomość siebie, umiejętność dokonywania mądrych wyborów, odpowiedzialność) i, jak pokazano, w sposób szczególny na ten wymiar kształtowania osobowości kandydatów do święceń zwraca się uwagę w trakcie roku propedeutycznego. Wspólnota roku propedeutycznego, przebywająca ze sobą na co dzień, w pewien sposób oddzielona od reszty Seminarium, daje sposobność do lepszego poznania siebie i integracji wspólnoty przez: kontynuowanie drogi rozeznania powołania według odrębnego programu formacyjnego, przeżycie fundamentu ćwiczeń duchownych św. Ignacego Loyoli, zajęcia w Centrum Psychologiczno-Pastoralnym Metanoia itp.

Owoc – osobowość „nowego człowieka”

19. W trakcie sześciolietniej formacji alumni, współpracując z ojcami duchownymi, wychowawcami i moderatorami seminaryjnymi, winni wypracować dojrzałą osobowość „nowego człowieka”, na którą składają się: osobista i wspólnotowa droga naśladowania człowieczeństwa i misji Jezusa Chrystusa, zrozumienie swojej emocjonalności, kierowanie nią, zrozumienie drugiego człowieka, zdolność do pomocy drugiemu, umiejętność słuchania i kontaktu, zdolność poznawania siebie w relacji z innymi, wyzbycie się egoizmu itp. W procesie tym zwraca się uwagę na słuchanie i analizowanie uwag wychowawców oraz prowadzenie z nimi dialogu na temat pracy nad sobą. Służą temu między innymi systematyczne spotkania z moderatorami i wychowawcami oraz tzw. duchowne. Dużą rolę w procesie rozwoju dojrzałej osobowości odgrywa również braterska pomoc wspólnoty kleryckiej.

Sens formacyjny pracy fizycznej

20. Istotnym czynnikiem wychowawczym jest zaangażowanie się w pracę na rzecz wspólnoty seminaryjnej. Dlatego w Seminarium jest miejsce na pracę fizyczną, zarówno indywidualną, jak i grupową. Alumni podejmują zajęcia, związane z utrzymaniem czystości w pokojach i pomieszczeniach wspólnych, pracują w ogrodzie seminaryjnym, wykonują inne bieżące prace fizyczne, niezbędne do funkcjonowania Seminarium. W czasie wakacji odbywają w Seminarium tygodniowy dyżur, w trakcie którego wykonują zleczone prace fizyczne. Chętne podejmowanie obowiązków i wykonywanie prac fizycznych jest ważnym sprawdzianem powołania.

Formacja do miłosierdzia i służby

21. Alumni angażują się w różne dzieła miłosierdzia: odwiedzają w każdy czwartek osoby starsze i chore, zbierają pieniądze dla potrzebujących, odwiedzają domy pomocy społecznej. Podjęli też praktyki wakacyjne, między innymi zajęcia z: chorymi, niepełnosprawnymi i bezdomnymi; uczestniczą jako wychowawcy w koloniach dla dzieci.

Wychowanie do celibatu jako dopełnienie integralnie pojętego powołania do miłości

22. Do formacji ludzkiej należy również przygotowanie do życia w czystości w celibacie kapłańskim. Dlatego w wychowaniu seminaryjnym zwraca się uwagę, że powołanie do celibatu nie stoi w opozycji do małżeństwa i życia rodzinnego, ale jest dopełnieniem integralnie pojętego powołania do miłości i dawania życia. Jeżeli kandydat do kapłaństwa rezygnuje z tej tak bardzo naturalnej formy, jaką jest miłość małżeńska i rodzicielska, to jego decyzja jest tylko wtedy właściwa, kiedy zostaje podjęta ze względu na „większą miłość”. Jedynie miłość do Chrystusa może stać się dla alumna

i kapłana źródłem wewnętrznej siły, by poddać wszystkie ludzkie potrzeby i pragnienia związane z miłością erotyczną i seksualną „miłości większej”. Najlepszą pomocą w tym względzie jest w pełni otwarta i szczerza praca ze spowiednikiem i ojcem duchownym.

Wspólnota stołu

23. Nie bez znaczenia dla formowania charakterów i kultury osobistej jest wspólnota stołu w refektarzu kleryckim.

Wycieczki, sport

24. Znaczącą rolę w formacji ludzkiej odgrywają wspólne pielgrzymki piesze i wycieczki, a także systematyczne rozgrywki kursowych drużyn piłki nożnej i piłki siatkowej, a także turnieje z udziałem parafialnych grup ministranckich.

Formacja duchowa

Istotny element formacji

25. Formacja duchowa jest istotnym elementem formacji kapłańskiej. Nie ma autentycznego kapłaństwa bez głębokiego życia duchowego. „Bez formacji duchowej – naucza św. Jan Paweł II – formacja duszpasterska byłaby pozbawiona fundamentu” (PDV 45).

Eucharystia w centrum życia duchowego

26. Najważniejszym wydarzeniem dnia w Seminarium jest codziennie sprawowana Msza Święta. Formacja duchowa w Seminarium ma bowiem na celu ukształtowanie kapłana-liturga, uświęcającego się przez sprawowanie najświętszych tajemnic zbawienia. Istotny jest jeszcze jeden czynnik – Jezus, ustanawiając Dwunastu, powołał do istnienia pierwszą wspólnotę, stworzoną z „tych, których sam chciał”, „aby byli z Nim, aby Mu towarzyszyli i aby mógł ich posyłać, dokąd sam przyjąć zamierzał” (por. Mk 3,12-13). Seminarium, naśladując ten wzór, również chce być wspólnotą ludzi powołanych, którzy odkrywają wezwanie do szczególnego uczestnictwa w miłości pasterskiej Jezusa nie pojedynczo, ale wraz z innymi i poprzez innych. W naturę seminarium duchowego jest więc wpisana wspólnotowość, objawiająca się przede wszystkim przy ołtarzu Pana, kiedy to słucha się Jego słowa i sprawuje Jego pamiątkę. Eucharystia jest źródłem jedności wspólnoty seminaryjnej, zarówno wychowawców, jak i kleryków. Dlatego cała wspólnota przeżywa: Eucharystię niedzielną, Msze Święte, sprawowane podczas uroczystości seminaryjnych i diecezjalnych, w każdy pierwszy czwartek (o powołania kapłańskie), w pierwszą sobotę miesiąca (za dobrodziejów Seminarium), w święta patronalne księży profesorów oraz przy okazji kapłańskich jubileuszy. Pod przewodnictwem księży wychowawców sprawowane są Msze Święte poszczególnych roczników.

Sakrament pokuty

27. W rozwoju życia duchowego bardzo ważne jest częste korzystanie z sakramentu pokuty i pojednania. Zaleca się, aby każdy alumn co najmniej co dwa tygodnie spowiadał się. Począwszy od pierwszego roku formacji seminaryjnej winien on wybrać stałego spowiednika i korzystać z jego posługi. Pomocą w dobrym przygotowaniu się do sakramentu pokuty i nieodzownym środkiem duchowego rozwoju jest codzienny rachunek sumienia.

Kierownictwo duchowe

28. Stałe kierownictwo duchowe pozwala na głębsze poznanie siebie, porządkowanie sfery uczuciowej i pełniejszy rozwój życia duchowego. Dlatego w trakcie formacji seminaryjnej wszyscy klerycy korzystają z posługi ojców duchownych. Zgodnie z ich zaleceniami, odbywają z nimi systematyczne rozmowy na temat postępów w formacji i rozwoju powołania.

Słowo Boże w formacji

29. Rozwój duchowy domaga się obcowania z Bogiem poprzez czytanie Pisma świętego i jego medytację (*lectio divina*). Umiejętności wsłuchiwania się w słowo Boże i dzielenia się osobistym doświadczeniem wiary alumni uczą się również podczas spotkań w małych grupach dzielenia.

Adoracja, Liturgia godzin, medytacja

30. Przyszli kapłani nie mogą zapomnieć o wskazaniu, zostawionym im na polskiej ziemi przez Benedykta XVI: „kapłan ma być specjalistą od spraw duchowych, ponieważ tego ludzie od niego oczekują.” Dlatego w rozwoju życia duchowego alumna kładzie się nacisk na codzienną, indywidualną i wspólnotową, adorację Najświętszego Sakramentu. Począwszy od pierwszego roku alumni są wdrażani w uczestnictwo w codziennej modlitwie ludu Bożego, w Liturgii godzin. Szczególne znaczenie w życiu modlitewnym Seminarium ma także praktyka medytacji, w którą klerycy wprowadzani od początku formacji w *propedeuticum*.

Grupy formacyjne

31. Wśród praktyk modlitewnych społeczności seminaryjnej ważne miejsce zajmuje modlitwa wspólnotowa. W Seminarium istnieją następujące grupy, które spotykają się na wspólnej modlitwie: Focolari, Ruch Światło-Życie, Katolicka Odnowa w Duchu Świętym, Wojsko Gedeona, Koła Żywego Różańca. W planie dnia jest także czas na codzienne wspólne lub indywidualne odmawianie różańca, Koronki do Miłosierdzia Bożego, modlitwy Anioł Pański. Nabożeństwa okresowe (majowe, czerwcowe, październikowe itp.) pozwalają alumnom włączyć się w bogate dziedzictwo modlitwy Kościoła. Zabiega się o to, aby codzienne trwanie na modlitwie stawało się stylem życia alumna, a w przyszłości kapłana.

Silentium sacrum

32. Do nawiązania bliższego kontaktu z Bogiem konieczne jest zdobycie umiejętności milczenia, czemu służy między innymi *silentium sacrum*, którego przestrzeganie ma na celu nie tylko zewnętrzne wyciszenie, ale przede wszystkim wytworzenie przestrzeni wewnętrznej ciszy, umożliwiającej wsłuchanie się w głos Boga oraz spokojne spojrzenie na swoje życie.

Czytanie duchowne

33. Tradycją życia seminaryjnego jest „prywatna duchowna” – pół godziny, przeznaczone na codzienną praktykę czytania duchowego.

Rekolekcje i dni skupienia

34. Wspólnota seminaryjna na początku roku akademickiego oraz w Wielkim Poście przeżywa trzydniowe rekolekcje. Ważną rolę w formacji duchowej odgrywają również comiesięczne dni skupienia, a także wakacyjny dzień skupienia, który służy umocnieniu wewnętrznej jedności każdego z roczników.

Formacja intelektualna

Studia seminaryjne

35. Studia w Seminarium trwają sześć lat (12 semestrów) i opierają się na zasadach zawartych w *ratio studiorum*, zatwierdzonej przez Episkopat Polski. W ich trakcie alumn zobowiązany jest do zdania wszystkich egzaminów i otrzymania wszystkich zaliczeń, przewidzianych w normach egzaminacyjnych UKSW i WSD w Płocku. Każdy alumn obowiązkowo uczestniczy we wszystkich wykładach, ćwiczeniach i lektoratach. Istotnym elementem formacji intelektualnej jest praca na seminarium naukowym, które alumni wybierają według własnych zainteresowań na początku III roku studiów. Studia seminaryjne kończą się egzaminem *ex universatheologia* i obroną pracy magisterskiej. O wysokim poziomie seminariów naukowych w WSD w Płocku świadczy to, że już kilku jego absolwentów zostało nagrodzonych przez Prezydenta Płocka nagrodą „Dyplom dla Płocka” za najlepszą pracę magisterską.

Koła zainteresowań

36. W Seminarium istnieje Koło Naukowe, które organizuje coroczne ogólnopolskie sympozja naukowe. Oprócz Koła Naukowego, alumni mogą rozwijać swoje zainteresowania intelektualne w Kole Historycznym i oraz w redakcjach czasopism seminaryjnych.

Odniesienie do Statutu

37. Sprawy dydaktyczno-naukowe reguluje odrębny dokument (zob. *Statut Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku*).

Formacja duszpasterska

Wzór Dobrego Pasterza

38. Formacja seminaryjna zmierza ze swojej natury do tego, aby życie kleryka i przyszłego prezbitera było ukształtowane i określone przez postawy i wzory postępowania Jezusa Chrystusa, Dobrego Pasterza (por. PDV 21). Główną cechą i zasadą jego życia winna stawać się miłość pasterska, która w swojej istocie jest całkowitym darem dla Kościoła w mocy Ducha Świętego na obraz Jezusa (por. PDV 23).

Zasady podstawowe

39. Wdrażanie alumnów w posługę duszpasterską odbywa się stopniowo, odpowiednio do etapu formacji, poprzez konkretne, praktyczne formy zaangażowania. Praktykami duszpasterskimi alumnów kieruje prefekt Seminarium. Potwierdzeniem odbycia praktyk są wpisy do indeksu praktyk duszpasterskich alumna WSD w Płocku, potwierdzone podpisem opiekunów.

Praktyki wakacyjne

40. Wszystkich alumnów, począwszy od roku II, obowiązują praktyki wakacyjne (przynajmniej tygodniowe zajęcia z chorymi, dziećmi na koloniach, młodzieżą oazową, piesza pielgrzymka na Jasną Górę, wybrana forma pracy ewangelizacyjnej).

Praktyki semestralne

41. Alumni kursów IV-VI podejmują posługę duszpasterską w ramach semestralnych praktyk duszpasterskich, odbywanych w: szkołach, świetlicach środowiskowych, hospicjach, szpitalach, Zakładzie Karnym, pogotowiu opiekuńczo-wychowawczym, Katolickim Radiu Diecezji Płockiej i redakcji „Gościa Niedzielnego”. Są również kierowani do animowania parafialnych niedziel powołań. Wszyscy alumni VI roku, od drugiego semestru, udają się w niedziele do wyznaczonych parafii, gdzie poznają specyfikę pracy duszpasterskiej i funkcjonowanie kancelarii parafialnej, głoszą homilie, prowadzą schole, grupy ministranckie itp.

Praktyki katechetyczne i homiletyczne

42. Alumni przygotowują się do katechezy i głoszenia homilii pod kierunkiem wykładowców katechetyki (hospitacja katechez, zajęcia z katechezy w szkole podstawowej i szkole średniej) i homiletyki (przygotowanie i wygłoszenie homilii dla dzieci, powołaniowej, dla dorosłych, okolicznościowej i obrzędowej).

Zaangażowanie alumnów we wspólnoty kościelne

43. Znaczącym wymiarem przygotowania duszpasterskiego kandydatów do kapłaństwa jest uczestnictwo w ruchach, stowarzyszeniach i wspólnotach kościelnych. Wszyscy alumni są zobowiązani nie tylko do teoretycznego zapoznania się z działalnością wspólnot istniejących w Kościele, ale także do czynnego członkostwa w jednym z nich.

ZARZĄDZENIA I POSTULATY

W trosce o powołania

Intensyfikacja działań

44. Synod zachęca wspólnotę WSD w Płocku do intensyfikacji działań na rzecz budzenia powołań do posługi kapłańskiej i życia konsekrowanego. Należy podtrzymywać i z wyobraźnią rozwijać dzieło uczestnictwa grup keryckich w parafialnych niedzielach powołań; ukazywać dojrzałe wzory i motywy powołania kapłańskiego podczas organizowanych co najmniej dwa razy w roku rekolekcji powołaniowych w Seminarium; profesjonalnie prowadzić i systematycznie aktualizować stronę internetową WSD; włączać się z własnym programem w diecezjalne inicjatywy duszpasterskie (piesze pielgrzymki, rekolekcje dla maturzystów, rekolekcje dla ministrantów, diecezjalne obchody Światowego Dnia Młodzieży, Festiwal Młodych, wakacyjne rekolekcje dla ruchów i grup religijnych, itp.).

Koło Przyjaciół Seminarium

45. Synod zobowiązuje zarząd WSD do ożywienia działalności Koła Przyjaciół Seminarium.

Dzień Otwartych Drzwi

46. Należy kontynuować organizowanie Dnia Otwartych Drzwi w płockim Seminarium. W jego programie powinny znaleźć się: połączone z prezentacją dorobku intelektualnego Seminarium rozmowy i dyskusje z alumnami i profesorami na aktualne sprawy wiary; wystawy i programy, ukazujące historię i dzień dzisiejszy Seminarium; prezentacja sztuki teatralnej, zrealizowanej w ciągu danego roku akademickiego przez teatr seminaryjny; spotkanie z członkami Koła Przyjaciół Seminarium; turniej ministranckich drużyn piłkarskich; inne imprezy rekreacyjno-sportowe. Seminarium powinno być otwarte na przyjmowanie różnych grup wiekowych, na przykład osób starszych, które swoją modlitwą wspierają dzieło powołań.

Osoby odpowiedzialne za krzewienie powołań

47. Synod przypomina, że krzewienie powołań jest na pierwszym miejscu obowiązkiem księży proboszczów, księży prefektów, katechetów i liderów ruchów katolickich oraz wspólnot ewangelizacyjnych w Diecezji. Synod zwraca się do nich z apelem o gorliwe angażowanie się w działalność powołaniową przez własne, radosne świadectwo życia, uwzględnianie tej tematyki podczas homilii i kazań, w katechezie szkolnej, w trakcie przygotowania do sakramentu bierzmowania oraz w ramach formacji, którą młodzież odbywa w ruchach i stowarzyszeniach.

Troska o powołania w parafii

48. Na pewno nie jest zdrowa parafia, z której w ciągu dziesięciu lat nie wyrosło ani jedno powołanie do posługi kapłańskiej czy życia konsekrowanego. Troska o tę kluczową dzisiaj sprawę wyraża się przede wszystkim w modlitwie o święte powołania oraz o łaski potrzebne tym, którzy odpowiedzieli na zaproszenie Jezusa. Do modlitwy tej należy zaprosić przede wszystkim osoby chore, koła różańcowe, grupy adoracyjne, młodzież.

Niedziela Dobrego Pasterza

49. Synod zobowiązuje duszpasterzy do gorliwego celebrowania Niedzieli Dobrego Pasterza, rozpoczynającej Tydzień Modlitw o Powołania.

50. Synod wzywa księży proboszczów, aby co najmniej raz na pięć lat organizowali parafialną Niedzielę Powołań z udziałem grupy seminaryjnej.

Udział mediów

51. Synod zachęca media diecezjalne, aby profesjonalnie i ciekawie przedstawiały tematykę powołania do kapłaństwa i życia konsekrowanego.

Współpraca ze Szkołami Katolickimi w Sikorzu

52. Synod widzi potrzebę współpracy WSD w Płocku z Niższym Seminarium Duchownym i Liceum Ogólnokształcącym w Sikorzu. Synod zachęca Seminarium do włączania się w pracę wychowawczą w tej szkole przez: podejmowanie wspólnych inicjatyw, zapraszanie na obchody, uroczystości i sesje naukowe, praktyki alumnów itp.

Formacja seminaryjna – nowe wyzwania

Konieczność stawiania wymagań

53. Mając na względzie wymagania jakie świat współczesny stawia duszpasterzom, Synod dostrzega potrzebę zadbania o wysoki poziom formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i duszpasterskiej kandydatów do kapłaństwa. Synod zauważa, że malejąca liczba alumnów nie powinna skłaniać do zaniżania stawianych im wymagań. „[...] Bardziej stosowne jest – stwierdza Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w liście skierowanym do biskupów – odprawić wątpliwego kandydata, jakkolwiek byłoby wielkie zapotrzebowanie na duchownych w Kościele lokalnym albo instytucie zakonnym, niż przeżywać smutek, a nierzadko skandal, spowodowany przez porzucenie posługi [...]”.

Kryterium dojrzałości w sferze seksualnej

54. Synod podkreśla, że ocena przydatności kandydata do kapłaństwa powinna być dokonana w pierwszych latach formacji seminaryjnej. Nie wahamy się stwierdzić, że w dzisiejszych czasach ocena ta powinna dotyczyć również dojrzałości w sferze seksualnej. Formacji nie mogą podejmować kandydaci, którzy wykazują nieprawidłowości w zakresie orientacji seksualnej. Mają oni moralny obowiązek zgłoszenia zaburzeń w tej dziedzinie przy składaniu dokumentów, nieodzownych dla przyjęcia do Seminarium. Należy tu bezwzględnie przestrzegać wskazań Stolicy Apostolskiej oraz wytycznych Konferencji Episkopatu Polski.

Rok propedeutyczny

55. Synod podkreśla pozytywne znaczenie roku propedeutycznego w formacji alumnów i poleca jego kontynuację.

Wymagania, związane z dziełem nowej ewangelizacji

56. Synod zwraca uwagę, że imperatyw podjęcia dzieła nowej ewangelizacji wymaga lepszego uwzględnienia w formacji seminaryjnej wymagań, dotyczących przyszłych duszpasterzy:

- a. świadectwa autentycznie ewangelicznego stylu życia;
- b. „nowej gorliwości, nowych metod i nowego sposobu głoszenia i dawania świadectwa Ewangelii” (PDV 8);
- c. rozumienia trudności w wierze, które napotykają współcześni ludzie, szacunku wobec inaczej myślących, a zarazem umiejętności zdrowej apologii wiary;
- d. wrażliwości na potrzeby cierpiących, ponieważ „praktyka miłości wobec wdów i sierot, wobec więźniów, chorych i wszystkich potrzebujących należy do istoty [Kościoła] w równej mierze, jak posługa sakramentów i głoszenie ewangelii” (DCE 22);
- e. kapłańskiego braterstwa, wyrażającego się między innymi w unikaniu zazdrości i obmowy współbraci;
- f. szacunku dla godności wiernych przez odpowiedni strój, godne formy przywitania i zachowania oraz zrozumienie dla tradycji i obyczajów wspólnoty parafialnej, rozpowszechnionych w niej form pobożności itp.

Potrzeba odpowiedniego doboru form duchowości i praktyk duszpasterskich

57. Synod uczyła moderatorów Seminarium i ojców duchownych na potrzebę doboru takich form duchowości i praktyk duszpasterskich alumnów, które są odpowiedzią na współczesne potrzeby wiernych, nie wprowadzają jednak podziałów, nie są zbyt skomplikowane na emocjach, poszukiwaniu nowości czy osiągnięciu doraźnych efektów.

Zachęta do różnicowania form formacyjnych

58. Synod zachęca, aby:

- a. każdy kurs wraz z wychowawcą zorganizował co najmniej dwukrotnie w ciągu formacji seminaryjnej dzień skupienia dla rodziców alumnów;
- b. wychowawca wraz z rocznikiem alumnów przynajmniej raz w ciągu formacji seminaryjnej odbył kilkudniową wycieczkę;
- c. Seminarium organizowało coroczną, kilkudniową wycieczkę lub pielgrzymkę (raz na 6 lat mogłaby to być pielgrzymka do Rzymu lub innych miejsc „źródłowych” chrześcijaństwa).

Wskazania dotyczące współpracy z innymi uczelniami

Wskazania naukowo-dydaktyczne

59. Seminarium powinno w większym niż dotąd stopniu:

- a. troszczyć się o wymianę dydaktyczną z innymi uczelniami (wykłady gościnne, seminaria itd.), szczególnie z UKSW w Warszawie;
- b. brać udział w życiu naukowym szkół wyższych na terenie Diecezji Płockiej (wspólne sesje naukowe, spotkania kół studenckich);
- c. uczestniczyć, w osobie rektora, w pracach konwentu rektorów miasta Płocka.

Wskazania ewangelizacyjne

60. Seminarium powinno wspierać ewangelizację środowiska studenckiego oraz duszpasterstwo akademickie, prowadzone przez jednostki diecezjalne.

Praktyki w duszpasterstwie akademickim

61. Alumni winni mieć możliwość odbywania praktyk pastoralnych w duszpasterstwach akademickich na terenie Diecezji.

„Można się pytać – mówił Biskup Piotr Libera podczas Jubileuszu Seminarium – czy trzy wieki obecności Seminarium w Płocku nie są głębokim wyrazem tej wierności, o jaką apelował Benedykt XVI poprzez hasło ogłoszonego przez siebie Roku Kapłaństwa: «Wierność Chrystusa – wierność kapłana».

Ta wierność wykuwała się, gdy profesorowie uczyli w nieopalonych salach, a klerycy zamiast na krzesłach siedzieli na oklejonych papierem pieńkach. Gdy z braku środków materialnych w seminaryjnym refektarzu nie podawano śniadań, a główne danie składało się z samej zupy.

A jak wyglądał jubileusz stulecia naszej diecezjalnej *Alma Mater*, w 1810 roku, gdy w tym czcigodnym miejscu Mazowska były magazyny wojskowe? I mimo to, mimo wojen napoleońskich, mimo pruskich i ruskich zaborów, Seminarium trwało.

Albo jak obchodzono ten Jubileusz w 1910 roku, gdy wciąż trwały rozbiory i gdy tak bolesna była świeża rana rozejścia się z mariawitami? A mimo to, płockie Seminarium – właśnie wtedy, wspaniale odnawia się, reformuje i rozbudowuje.

To wierność zwyciężała, gdy zdawało się, że wszystko się zawala, bo nad charakterystyczną wieżą astronomiczną gmachu seminaryjnego przez kilka lat powiewały sztandary ze swastyką; bo obu biskupów i większość profesorów wymordowano.

To wierność brała górę, gdy później za zbiórki na rzecz Seminarium pobożnych parafian i ich księży szykanowano; gdy za wszelką cenę chciano poddać tę instytucję inwigilacji [...].

Tę próbę wierności przechodzili klerycy, zabierani do wojska [...]. Przechodzili także ci, którzy wahali się w sprawie swojego powołania, bo zdawało się im, że Kościół tej próby komunizmu nie przetrwa, a którzy potem całym swoim kapłańskim życiem odpowiadali: «Chcę, z Bożą pomocą» na pytanie postawione im podczas święceń przez biskupa.

[...]. Ten dziejowy *strumień wierności* zobowiązuje. Zobowiązuje szczególnie nasze Seminarium. Ale zobowiązuje też Diecezję – do miłowania swojej *Alma Mater*; do jej materialnego wspierania, do budzenia powołań”.

Tak, zobowiązuje – stwierdzamy z przekonaniem.